

משטרת ישראל
אגף חקירות ומודיעין

-בלמ"ס-

נוהל זה הותר לעיון על פי חוק חופש המידע

			נוהלי אח"מ
מספר: 300.01.311	תת-פרק: כללי	פרק: חקירות	
שם נוהל: אופן הטיפול בעבירה של ריבוי נישואין			תאריך פרסום: 14/01/2024
			תאריך תחילה: 14/01/2024
			תאריך ביטול:
			נוסח: 2

1. כללי

- א. תופעת ריבוי הנישואין נפוצה יחסית, זאת חרף קיומו של איסור פלילי מפורש – סעיף 176 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "החוק").
- ב. ביום 23.1.17 הופצה הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 4.1112 - עבירת ריבוי נישואין (להלן: "הנחיית היועמ"ש").
- ג. על אף שהעבירה נאכפת נגד גברים ונשים כאחד על פי חוק, הרי שבפועל היא מבוצעת בעיקר על ידי גברים הנישאים ליותר מאישה אחת, ונדירים הם המקרים ההפוכים (אישה הנישאת למספר גברים). נוכח האמור, הנוהל כתוב בהתייחס לחשוד גבר ולא לאישה. עם זאת, ככל שאישה נישאת ליותר מבעל אחד, יחול החוק גם עליה, כולל ההנחיות בנוהל זה.
- ד. תוצאותיה החמורות של הפרת חוק זה על נשים כאמור, באות לידי ביטוי בפגיעה במעמדן ורווחתן הכלכלית, הן שלהן והן של הילדים הנולדים לתוך מציאות זו, לעיתים נוכח פערים כלכליים משמעותיים בין מעמדה של אישה אחת וילדיה, בהשוואה לאחרת וילדיה. לפערים אלה השלכה ישירה על התפתחותם התקינה של כלל הקטינים המעורבים, מצבם הבריאותי והרגשי. באופן דומה, מהווה עבירה זו לא אחת, תשתית לעבירות נוספות כגון: הזנחת קטינים, אלימות ועוד. לפיכך, יש לראות בנשים אלו לרבות האישה השנייה, קורבנות עבירה.
- ה. מלבד ההיבט החוקי האוסר במפורש על נישואין למספר בני זוג, מפסיקה הקיימת בתחום [ע"פ (מח' ת"א) 71388/06 אלטורי סלימאן נ' פרקליטות מחוז-מרכז (ניתן ביום 23.9.2007)] עולה, כי חרף היות תופעה זו מסורת ממושכת בחברות מסוימות, אין בה בכדי להכשיר או לרכך את חומרתה של התופעה הפוגענית, לפיכך, נדרשת המשטרה לבצע פעולות אכיפה בתחום זה.

- ו. יוער, כי תופעת ריבוי הנישואין היא תופעה חברתית אשר לה פנים רבות, ולכן הטיפול בה נעשה בהיבט רב מערכתי לצד מוסדות אחרים כגון: משרד החינוך, הבריאות, ביטוח לאומי ועוד. גורמים המהווים מענה משלים לטיפול האכיפתי במישור הפלילי.
- ז. נוהל זה בא להוסיף על האמור בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה מספר 4.1112 שכותרתה "עבירת ריבוי נישואין".

2. הגדרות

א. **חזקת נישואין** – בהתאם לסעיף 177 לחוק, מי שלא הוכיח שנישואיו הקודמים בוטלו או הופקעו, בין אם על ידי מות בן הזוג ובין אם על פי דין.

ב. **נישואין** – בהתאם לסעיף 175 לחוק לרבות קידושין, ואולם אין נפקא מינה:

- (1) אם תוקפם של הנישואין הקודמים הוא לפי דין המדינה בה נערכו, או לפי הדין הדתי שעל פי נערכו.
- (2) אם הנישואין החדשים תקפים או בטלים.
- (3) אם הנישואין החדשים נערכו מחוץ לישראל, ובלבד שבשעת הנישואין היה החשוד אזרח ישראלי או תושב ישראל.

3. ההיבט החוקי

א. סעיף 176 לחוק קובע איסור על אדם נשוי להינשא לאחר. העונש בצדו הוא חמש שנות מאסר קרי, עבירה מסוג פשע.

ב. על אף האמור בסעיף 3 בפקודת הראיות התשל"א 1971, לפיו, במשפט פלילי אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוגו, בהתאם לאמור בסעיף 183 לחוק, בעבירה זו, כשר בן הזוג להעיד נגד בן זוגו, אך אין כופין להעיד לא בן זוג ולא מי שנישא לנאשם בנישואין שאינם תופסים.

ג. **להלן סייגים לעבירה בחוק:**

(1) סעיף 179 לחוק שכותרתו "היתר נישואין לפי דין תורה" קובע:

היה הדין החל על הנישואין החדשים דין התורה, לא יורשע אדם על עבירה לפי ס' 176 לחוק, אם הנישואין החדשים נערכו לאחר שניתן לו היתר נישואין לפי פסק דין סופי של בית דין רבני, ופסק הדין אושר בידי נשיא בית הדין הרבני הגדול.

(2) באופן דומה, ס' 180 לחוק שכותרתו "נישואין שהותרו לפי דין אחר" קובע:

לא היה הדין החל על הנישואין דין תורה, לא יורשע אדם על עבירה לפי ס' 176 אם הנישואין החדשים נערכו לאחר שהותרו לפי פסק דין סופי של בית הדין המוסמך על סמך אחת מאלה:

- (א) בן זוגו מנישואיו הקודמים אינו מסוגל מחמת מחלת נפש שלקה בה, להסכים להפקעת הנישואין או לביטולם, או להשתתף בהליך או בפעולה להפקעתם או לביטולם.
- (ב) בן הזוג מנישואיו הקודמים נעדר בנסיבות המעוררות חשש סביר לחייו ולא נודעו עקבותיו לפחות שבע שנים.

ד. הנחייה 4.1112 של היועץ המשפטי לממשלה בעניין עבירת ריבוי נישואין מיום 23.1.17.

א. קבלת תלונה: משטרת ישראל מטפלת בתלונות שמתקבלות מגורמים שונים לרבות: מוסדות דת, רשות האוכלוסין, מתלוננים/אזרחים פרטיים, רשויות משרד העבודה והרווחה הפרקליטות והביטוח הלאומי. בנוסף, ייתכן כי יתקבל מידע מודיעיני אודות ריבוי נישואין. עם זאת, על פי רוב, יישלחו לרפרנטים המחוזיים דיווחים בדבר חשד לקיומה של עבירה לפי החוק על ידי הגורמים האלה:

(1) בתי הדין הדתיים למיניהם (כגון: בתי הדין השרעיים, הרבניים וכו').

(2) רשות האוכלוסין.

ב. פתיחה בחקירה: נודע למשטרה על חשד לביצוע עבירה לפי החוק, תיפתח חקירה נגד החשודים בתיק.

ג. סיווג חשודים ומעורבים

(1) להלן דוגמה לחשודים בתיק:

א) בעל אשר על פי החשד נשוי ליותר מאישה אחת, או אישה אשר נשואה ליותר מבעל אחד, לפי העניין.

ב) מי שערך או סייע לעריכת הקידושין או הנישואין שלא כדין - עבירה לפי סעיף 182 לחוק שעונשה 6 חודשי מאסר.

(2) ככל שיעלה כי מעורבת אישיות ציבורית בכירה כהגדרתה בנוהל אח"ס מס' 300.16.193 "חקירת אישי ציבור בכירים", יש לפעול בהתאם לנוהל זה, ולקבל את האישורים המתאימים מראש אח"ס/יועמ"ש בשרשרת הפיקוד, לפי העניין.

ד. קורבנות עבירה

(1) נשים לרבות האישה השנייה אין חשודות בתיק, אלא קורבן עבירה, גם אם הן אינן מתלוננות בתיק. לפיכך יש לסווגן כקורבן עבירה או מעורב כללי, לפי העניין.

(2) הילדים שנולדו לתוך מציאות של משפחה פוליגמית.

ה. העבירות בתיק

(1) התיק ייפתח בגין עבירה לפי סעיף 176 לחוק.

(2) ככל שמדובר בחשד המתייחס למי שערך או סייע לעריכת הקידושין, ייפתח התיק בעבירה לפי סעיף 182 לחוק.

(3) לעיתים קיימות עבירות נלוות לעבירה זו כדוגמת עבירה לפי חוק גיל הנישואין. במקרה זה, יש לפעול בכפוף למותווה בנוהל אח"ס מס' 300.01.200 - "אופן הטיפול בעבירות לפי חוק גיל הנישואין", בתיאום עם הרפרנט המחוזי.

ו. סוגי ראיות

- 1) כל מסמך המעיד על נישואין וקידושין.
- 2) פרוטוקולים מדיוני בימ"ש/בתי דין דתיים למיניהם. יודגש, מאחר שבתי דין דתיים הם רשות שיפוטית, מטבע הדברים אין לשופטי בתי המשפט השונים (לרבות האזרחי, לענייני משפחה או הפלילי) סמכות לחתום על צו המצאת מסמכים לשם קבלת חומרים רלוונטיים. יובהר, כי מאחר שבתי הדין הדתיים אמונים על מסירת המידע שברשותם, נוכח חשד לקיומה של עבירה פלילית, אין מקום לבקש צו מעין זה.
- 3) עדויות (לפי העניין) מצד המעורבים השונים, לרבות עדים חשודים ובני משפחה, שמעדותם עולה חשד כי אכן נערך טקס נישואין שלא כדין. לעניין המשיאים, יש מקום לשים דגש על היסוד הנפשי של ידיעת העובדה כי הנישואין אסורים לפי דין כבר במעמד התשאול/חקירה.
- ז. במקרים המפורטים להלן, אין להימנע מחקירה מקיפה של נסיבות העבירה, ואין בנסיבות המפורטות בהם כדי להעלות או להוריד מחובתם הפלילית של המעורבים:
- 1) הסכמת האישה או הנשים לנישואין - עובדה זו כשלעצמה אינה מורידה מחובתם הפלילית של המעורבים.
- 2) היותה של האישה בהריון.
- 3) הנישואין נערכו בהתאם למנהגי העדה - טענה כי מדובר במנהגים של עדה מסוימת, לא תשמש כל הצדקה לריבוי נישואין.
- ח. ככל שמתקבלים דיווחים על עבירה זו ממרשם האוכלוסין או מוסדות הדת השונים, יש לקבל את המסמכים הנדרשים כגון: תעודת נישואין, או פסק דין מבית דין מוסמך וכיו"ב, המהווים תשתית ראיתית לביסוס החשד נגד המשיאים והחשודים האחרים, כאמור לעיל.
- ט. הגשת כתב אישום/סגירת תיק: הסמכות להכריע בדבר הגשת כתבי אישום או סגירת התיק בעבירה זו היא של הפרקליטות. יודגש, כי הנחיית היועמ"ש קובעת כי לא ייסגרו תיקי ריבוי נישואין בעילה של "נסיבות העניין אינן מצדיקות העמדה לדין", על כן אין להמליץ על סגירת התיק בעילה זו.
- י. תחולה ומדיניות אכיפה: אם נערכו הנישואין הנוספים זמן רב טרם היוודע הדבר לרשויות האכיפה ולפני 15.1.17, ולא נתקיימה עבירה נלווית כדוגמת: פגיעה באחת הנשים בקשר עם עבירת ריבוי הנישואין, או השגת טובת הנאה בקשר עם עבירה זו, לא תתבצע חקירה.